

Πολυπολιτισμικότητα και Σχεδιασμοί Μάθησης

5: Ορισμοί και πολυπολιτισμική πραγματικότητα στο ελληνικό σχολείο

Αρβανίτη Ευγενία

ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών

Άδειες Χρήσης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
  - που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
  - που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο
- Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Αρβανίτη Ευγενία 2015. «Πολυπολιτισμικότητα και Σχεδιασμοί Μάθησης». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1548/>

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοπός ενότητας

- Να οριστούν οι έννοιες της διαπολιτισμικότητας, της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής/ αγωγής και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Να σκιαγραφηθεί το πολυπολιτισμικό προφίλ των ελληνικών σχολείων

Πολυπολιτισμικότητα στο σχολείο

- Μεγάλος αριθμός μαθητών μη ελληνικής καταγωγής μέχρι και την Α'βαθμια εκπαίδευση σε σύγκριση με τα γυμνάσια και τα λύκεια (11%)
- Μεγάλη σχολική διαρροή
- Συγκεντρώσεις σε μεγάλα αστικά κέντρα και σε αγροτικές περιοχές
- Οι παλιννοστούντες μαθητές λιγότεροι από τους αλλοδαπούς

Ορισμοί

- Δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός λόγος διαφοροποιήσεων στον ορισμό των εννοιών εκπαίδευση & πολιτισμός
- Η διαπολιτισμική Αγωγή/Εκπαίδευση αν και αποτελεί μια βασική εκπαιδευτική συνιστώσα της ΕΕ, δεν έχει επηρεάσει στον επιθυμητό βαθμό τις εκπαιδευτικές λειτουργίες των κρατών – μελών.
- Η διαπολιτισμική Εκπαίδευση απαιτεί
  - αλλαγή στάσης σε ζητήματα εθνικής ταυτότητας,
  - αλλαγή αντιλήψεων απέναντι σε εθνικά και πολιτισμικά στερεότυπα που μεταβιβάζονται από τα εκπαιδευτικά συστήματα.

ΕΕ & Νέα διαπολιτισμικότητα (1)

- Στην Ε.Ε. υιοθετείται η “**νέα**” διαπολιτισμικότητα, η οποία
  - δεν αρκείται πλέον στα ζητήματα της εκπαίδευσης των παιδιών των μεταναστών (σχολική αποτυχία – μέτρα αντισταθμιστικού προσανατολισμού)
  - αλλά ζητά ιδέες, παιδαγωγικές και διδακτικές πρακτικές για την προώθηση της διαπολιτισμικής γνώσης και της αναγνώρισης και της αξίας κάθε πολιτισμού
  - Πρωθεί την ισότητα ευκαιριών (διδασκαλία μητρικών γλωσσών) & τη αμοιβαία κατανόηση
  - Καταπολεμά τον ρατσισμό και την ξενοφοβία

ΕΕ & Νέα διαπολιτισμικότητα (2)

- Υπάρχει μετατόπιση από την εκπαίδευση για μετανάστες στη διαπολιτισμική εκπαίδευση για όλους στη βάση ότι
  - Όλοι είναι ίσοι- ισότιμη πρόσβαση στις κοινωνικές δομές
  - Η διαφορετικότητα μπορεί να είναι παράγοντας συνοχής και εμπλουτισμού και όχι το αντίθετο
  - Η αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση βασικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου κόσμου
  - Η πολυπολιτισμικότητα είναι απόρροια συνεχούς κοινωνικοπολιτισμικής εξατομίκευσης και διαφορετικότητας.

Διαπολιτισμική παιδαγωγική- ΠΩΣ (1)

- Είναι μια νεο-Προοδευτική Παιδαγωγική προσέγγιση
  - Αναδεικνύει την ιδιαιτερότητα των ατόμων, τις υποκειμενικότητες τους, τις πολλαπλές τους ταυτότητες
  - Προσαρμόζει τη διδασκαλία στην ατομικότητα των μαθητών, στα ενδιαφέροντα και το προσωπικό στυλ μάθησης (Οι μικροσχεδιαμοί των μαθησιακών δραστηριοτήτων)
  - Εισαγάγει τη διαπολιτισμική προσέγγιση στο σχολείο, με την ανάπτυξη διδακτικού εκπαιδευτικού υλικού,
  - Εμπλουτίζει/ “διαπολιτισμοποιεί” τα γνωστικά αντικείμενα με στοιχεία πολιτισμών

Διαπολιτισμική παιδαγωγική- ΠΩΣ (2)

- Το σχολείο αποδέχεται και διαχειρίζεται τη διαφοροποίηση με κλίμα ψυχολογικής αποδοχής, συνάντησης και αλληλεπίδρασης, που εξασφαλίζει σε όλους τους μαθητές συνθήκες ψυχολογικής ασφάλειας και οικοδόμησης θετικής αυτο-αντίληψης
- Οι μακροσχεδιασμοί των μαθησιακών προγραμμάτων, των αντικειμένων και των γνωστικών πεδίων (το ΤΙ/περιεχόμενο).

Διαπολιτισμική Αγωγή (1)

- Μια σκόπιμη και μεθοδευμένη κοινωνικοποιητική διαδικασία/μεταβίβαση/επίδραση για την εκμάθηση κανόνων για την κοινωνική ένταξη
- ακούσιοι τρόποι καθοδήγησης και μεταβίβασης αξιών μέσω αντιγραφής στάσεων και συμπεριφορών μέσα από άτομα/ρόλους που 'άγουν (π.χ. γονείς, εκπαιδευτικοί) και με το παράδειγμά τους προώθηση της

Διαπολιτισμική Αγωγή (2)

- διαδικασία
  - εξισορρόπησης μεταξύ διακρίσεων και εντάσεων και
  - προώθησης ισότητας ευκαιριών
  - Αλληλοσεβασμού, αποδοχής, επικοινωνίας, αλληλοκατανόησης

Διαπολιτισμική εκπαίδευση - ΓΙΑΤΙ

- Το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και τα χαρακτηριστικά του θεσμού (υπηρεσίες, ρυθμίσεις, ΑΠ, η φιλοσοφία)
- Οι στόχοι και οι προσδοκίες μιας σειράς εμπλεκομένων παραγόντων
- Οι κοινωνικοί σχεδιασμοί των μαθησιακών κοινοτήτων
- Η διαδικασία και το αποτέλεσμα της μάθησης και οι τρόποι πιστοποίησής του (προσόντα, ικανότητες, αξιολόγηση)

ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΪΣΙΟ (1)

- Στην Ελλάδα
  - η μετανάστευση εκλαμβάνεται να έχει άτυπο, προσωρινό ή παράνομο χαρακτήρα
  - Η εθνική ταυτότητα προσδιορίζεται
    - από το κράτος ενώ αγνοούνται οι υποκειμενικότητες (η υποκειμενική αναζήτηση και οριοθέτηση), ή οι ιδιότητες του πολίτη
    - Προσδιορίζεται από στοιχεία όπως ο αρχαίος πολιτισμός, η ορθοδοξία, η συνέχεια της γλώσσας και του πολιτισμού, η ελληνικότητα που κληρονομείται,
    - Το ελληνικό δίκαιο προσδιορίζει την ιθαγένεια με βάση το δίκαιο του αίματος/*jus sanguinis* και με αυτό του εδάφους/*jus solis*

Εθνικό πλαίσιο (2)

- φοβική/επιφυλακτική στάση απέναντι στον 'άλλο'
- Εθνικός ρομαντικός μύθος περί πολιτισμικής, εθνοτικής και θρησκευτικής/γλωσσικής ομοιογένειας.
- Μετά το 1970 ρεύμα παλιννόστησης
- Η στάση του κράτους απέναντι στους αλλοδαπούς, παλιννοστούντες, μετανάστες είχε προνοιακό, φιλανθρωπικό χαρακτήρα και διάθεση θετικής διάκρισης και αντισταθμιστικών προγραμμάτων

Εθνικό πλαίσιο (3)

- Η διαφορετικότητα αντιμετωπίστηκε ως έλλειμμα
- Ισχύον θεσμικό πλαίσιο (ν. 2413/96) με τις τάξεις υποδοχής/ ΦΤ και τα διαπολιτισμικά σχολεία/προγράμματα ως κεντρικές παρεμβάσεις

Δραστηριότητα

- Επισκεφθείτε το <http://unicef.gr/reports/racism.php//> για έρευνα (2001) σχετικά με τις **Διακρίσεις - Ρατσισμός - Ξενοφοβία στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα**
- Επισημάνετε τα βασικά σημεία
- Συζήτηση

Η ένδεια των αριθμών

Πίνακας 5 Κατανομή των αλλοδαπών μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Κατηγορία μαθητών	Νηπιαγωγεία	%	Δημοτικά	%	Γυμνάσια	%	Λύκεια & ΤΕΕ	%	Σύνολο	%
Αλλοδαποί	9503	9,7	54570	55,5	22693	23,1	11475	11,7	98241	100,0
Σύνολο μαθητών	138304	9,5	633235	43,3	328309	22,5	360616	24,7	1460464	100,0

Πίνακας 6 Κατανομή των αλλοδαπών μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Βαθμίδα	Σύνολο μαθητών	Σύνολο αλλοδαπών	%
Νηπιαγωγεία	138304	9503	6,9
Δημοτικά	633235	54570	8,6
Γυμνάσια	328309	22693	6,9
Λύκεια & ΤΕΕ	360616	11475	3,2
Σύνολο	1460464	98241	6,7

Μάρκου, Γ.Π., Γκότοβος. Α.Ε., 2003, *Παλινοστούντες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση (Τεύχος Α: Γενική περιγραφή)*, ΙΠΟΔΕ, Αθήνα. Στο:

http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=891&bitstream=891_01#page/24/mode/1up

Πίνακας 7 Κατανομή των **αλλοδαπών** μαθητών όλων των βαθμίδων ανά περιφέρεια (2002/03)

Περιφέρεια	Σύνολο μαθητών	Σύνολο αλλοδαπών μαθητών	% επί του συνόλου των μαθητών της περιφέρειας	% επί του συνόλου των αλλοδαπών μαθητών της χώρας
Αν. Μακεδονία-Θράκη	100763	2034	2,02	2,07
Αττική	493301	48851	9,90	49,73
Βόρειο Αιγαίο	23432	1015	4,33	1,03
Δυτική Ελλάδα	101941	4517	4,43	4,60
Δυτική Μακεδονία	43702	1278	2,92	1,30
Ηπειρος	43080	2276	5,28	2,32
Θεσσαλία	93753	4078	4,35	4,15
Ιόνιο	28475	2930	10,29	2,98
Κεντρική Μακεδονία	240858	12050	5,00	12,27
Κρήτη	91206	5123	5,62	5,21
Νότιο Αιγαίο	48679	3681	7,56	3,75
Πελοπόννησος	77101	5898	7,65	6,00
Στερεά Ελλάδα	74173	4510	6,08	4,59
Σύνολο	1460464	98241	6,73	100,00

Πίνακας 16 Κατανομή των **παλινοστούτων** μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Κατηγορία μαθητών	Νηπιαγωγεία	%	Δημοτικά	%	Γυμνάσια	%	Λύκεια & ΤΕΕ	%	Σύνολο	%
Παλινοστούτες	1580	5,0	12579	39,5	10692	33,5	7022	22,0	31873	100,0
Σύνολο μαθητών	138304	9,5	633235	43,3	328309	22,5	360616	24,7	1460464	100,0

Πίνακας 17 Κατανομή των **παλινοστούτων** μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Βαθμίδα	Σύνολο μαθητών	Σύνολο παλινοστούτων	%
Νηπιαγωγεία	138304	1580	1,1
Δημοτικά	633235	12579	2,0
Γυμνάσια	328309	10692	3,3
Λύκεια & ΤΕΕ	360616	7022	1,9
Σύνολο	1460464	31873	2,2

Πίνακας 18 Κατανομή των **παλινοστούτων** μαθητών όλων των βαθμίδων ανά περιφέρεια (2002/03)

Περιφέρεια	Σύνολο μαθητών	Σύνολο παλινοστούτων	% επί του συνόλου των μαθητών της περιφέρειας	% επί του συνόλου των παλινοστούτων της χώρας
Αν. Μακεδονία-Θράκη	100763	5549	5,51	17,41
Αττική	493301	9947	2,02	31,21
Βόρειο Αιγαίο	23432	133	0,57	0,42
Δυτική Ελλάδα	101941	554	0,54	1,74
Δυτική Μακεδονία	43702	446	1,02	1,40
Ηπειρος	43080	660	1,53	2,07
Θεσσαλία	93753	544	0,58	1,71
Ιόνιο	28475	291	1,02	0,91
Κεντρική Μακεδονία	240858	11601	4,82	36,40
Κρήτη	91206	717	0,79	2,25
Νότιο Αιγαίο	48679	500	1,03	1,57
Πελοπόννησος	77101	518	0,67	1,63
Στερεά Ελλάδα	74173	413	0,56	1,30
Σύνολο	1460464	31873	2,18	100,00

Μάρκου, Γ.Π., Γκότοβος, Α.Ε., 2003, *Παλινοστούτες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση (Τεύχος Α: Γενική περιγραφή)*, ΙΠΟΔΕ, Αθήνα. Στο: http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=891&bitstream=891_01#page/50/mode/1up

Δραστηριότητα - επέκταση

- Βλ. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb713_future_europe.pdf
- & <http://hub.coe.int/shaping-perceptions-and-attitudes-to-realise-the-diversity-advantage>
- <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-4446.2008.00190.x/abstract;jsessionid=16D1885AF4FA0513F71983BF6C402473.d03t02?deniedAccessCustomisedMessage=&userIsAuthenticated=false>
- Μελετήστε την ευρωπαϊκή στάση για τη διαφορετικότητα

Πηγές

- Μάρκου, Γ.Π., Γκότοβος. Α.Ε., 2003, *Παλινοστούντες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση (Τεύχος Α: Γενική περιγραφή)*, ΙΠΟΔΕ, Αθήνα. Στο: http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=891&bitstream=891_01#page/50/mode/1up

Τέλος Ενότητας